

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.

Andra Kammaren.

N:o 8.

Lördagen den 16 Februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 8 och 9 i denna månad.

§ 2.

Anstäldes, enligt derom förut fattadt beslut, val af 24 valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, äfvensom af sex suppleanter för desse valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

- Herr *F. Andersson*;
- » *H. Andersson*;
- » *J. Andersson* i Knarreвик;
- » *S. Andersson*;
- » *S. B. Bruhn*;
- » *G. Carlsson*;
- » *Ch. Dickson*;
- » *R. Ehrenborg*;
- » *C. Ekman*;
- » *J. Erickzon*;
- » *A. F. Helander*;
- » *G. Hæggström*;
- » *P. O. Hörnfeldt*;
- » *J. Jonasson* i Gullaboås;
- » *P. A. de Jounge*;
- » *A. J. Lyth*;
- » *G. C. Mæchel*;
- » *L. Månsson*;
- » *E. Olsson*;
- » Grefve *F. von Rosen*;

Herr *J. M. Svensson*;
 » *C. F. Toll*;
 » *A. W. Westerdal*; och
 » *E. Westin*
 med 113 röster hvardera; samt till

Suppleanter:

Herr <i>S. Ljunggren</i>	med 57 röster,
» <i>J. G. Granlund</i>	» 57 »
» <i>J. Persson</i>	» 56 »
» <i>A. Nilsson</i>	» 56 »
» <i>A. A. Rutensköld</i>	» 56 »
och » <i>O. Carlsson</i>	» 56 »

Den här ofvan angifna ordning mellan de suppleanter, som erhållit lika antal röster, bestämdes genom lottning.

§ 3.

Skedde föredragning af Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen; och blefvo dervid följande nådiga propositioner hänvisade till Stats-Utskottet, nemligen:

1:o om godkännande af träffadt aftal angående öfverlåtelse på Stockholm—Vesterås—Bergslagens trafikaktiebolag af Norbergs jernvägs nya aktie bolags rullande materiel m. m.; och

2:o angående befrielse för Söderhamns jernvägsaktiebolag från skyldigheten att uppehålla trafiken å en del af kommunikationsleden Söderhamn—Bergviken—Bollnäs m. m.

I anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockares aflöning, hvilken dernäst föredrogs, anförde

Herr Jöns Rundbäck: Genom den nu till remiss föredragna Kongl. propositionen angående reglering af klockarnes aflöning är ett steg och, så vidt jag kan finna, ett ganska viktigt steg taget till ordnande af de ofta och med all rätt öfverklagade, hitintills gällande och i alla hänseenden godtyckliga bestämmelserna rörande klockarnes aflöning. Jag skulle önska och hoppas, att Riksdagen täcktes med välvilja mottaga och granska detta förslag, som jag, med erkännande af dess förtjenster, dock icke tror innefatta ett så fullständigt genomförande af vissa viktiga grundsatser, som jag skulle anse önskvärdt. Att sättet för utgörande af klockarnes aflöning hittills varit förenadt med godtycke och svårigheter är icke att förundra sig öfver, då man vet, att de grunder, som för närvarande i afseende härå gälla, räkna anor till tvåhundra år och derutöfver; och då man tager i betraktande de för hvarje ort egendomliga förhållandena, är det en gifven sak, att de nu varande lönegrunderna icke kunna vara hvarken för

församlingarne eller för klockarne öfverhufvud taget tillfredsställande. Jag tror derföre, att en förändrad anordning af dessa löneförhållanden skall helsas välkommen, så vidt lönerna afvägas så, som sig bör. Jag vill icke vid detta tillfälle yttra mig öfver hurudana lönerna kunna och böra blifva; jag tror för visso, att, om frågan löses på det sätt, som här föreslagits, ingen bör kunna med skäl befara, att klockarne skola få lönetillägg eller dyrtidstillägg såsom andra tjenstemän. Icke heller vill jag uttala mig om sättet för lönernas utgående; derom få lönegifvarne resonnera. Men jag vill yttra mig öfver några omständigheter, hvilka jag skulle önska att Utskottet, som kommer att behandla frågan, ville taga i närmare betraktande.

I andra punkten af de föreslagna nya grunderna föreslås det, att lönen bör beräknas så, »att alla offer och afgifter för särskilda förrättningar upphöra» — och hvad man framför allt annat väntat sig af en reglering har varit, att de förhållanden, som i detta hänseende existera, måtte upphöra. Men jag ber att få fasta uppmärksamheten derpå, att, utom de kyrkliga förrättningarne, som åligga klockarne, finnas andra förrättningar af sådan beskaffenhet, att det icke, efter mitt förmenande, vore önskvärdt eller lämpligt vare sig för klockarne eller allmänheten, om de särskilda afgifterna för dessa förrättningar upphörde. Man känner, att klockarne hafva, bland annat, skyldighet att vaccinera. Det finnes särskilda stadganden om vaccinationen i riket, der det heter att klockarne skola hafva särskild godtgörelse för dessa förrättningar; och ingenting kan heller vara billigare och rättigare än att de, som besörja denna angelägenhet, derför må njuta ersättning af dem som tjensten påfordra.

Vidare åligger det klockare att tillhandagå med åderlätningar vid inträffade sjukdomsfall och äfven understundom för att förekomma sjukdomar. Då man nu vet, att det finnes många församlingar, som äro flera mil långa, så måste det ofta inträffa att klockaren, vare sig efter läkarens föreskrift eller på bud från den sjuke, måste spatsera en mil eller derutöfver för att biträda med åderlätning, och innan han då hinner hem igen, är ett dagsverke gjordt. Skall icke heller detta betalas? Jag tviflar på att sådant vore med rätt och billighet förenligt.

Jag vet visserligen, att i nu gällande resereglemente finnas intagna bestämmelser om, att klockare äro berättigade till både rese- och dagtraktamente då de äro ute i tjensteärenden, men jag har mig icke bekant, att de någonsin uppburit sådan ersättning. Det kan således icke vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande att ålägga klockare att spatsera omkring miltals utan den ringaste ersättning.

I sammanhang härmed ber jag äfven att få framhålla önskvärdheten af, att samtidigt med löne regleringen äfven klockarnes tjenstskyldigheter ordnades; ty dermed är nu stäldt på samma sätt som med indelningsverket, att det är en myndighet, som gifver föreskrifter för tjenstgöringen, och en annan, som utbetalar lönen. Utom de stadganden kyrkolagen innehåller om hvad klockaren skall göra, heter det äfven att han skall rätta sig efter den instruktion, konsistorium

uppgör, och denna är väsentligen olika för hvarje stift. Lönen bestämmes af församlingen, och denna tager icke härvid hänsyn till alla de funktioner, som af konsistorium åläggas klockarne. Nu hade visserligen icke något kunnat vara riktigare, än att föreskrifter härom samtidigt gifvits, men jag vill på intet sätt klandra regeringen därför att så ej skett, hvilket kanske ej varit möjligt utan ändring af kyrkolagen. Jag har därför endast velat nu nämna det såsom ett önskningsmål.

Vidare finnes icke uti den Kongl. propositionen ett enda ord om huru organister skola aflönas. Visserligen förekommer i sjelfva utredningen, att derom är särskildt stadgadt, så att det kan synas, som om någon föreskrift i detta hänseende icke skulle i sammanhang med nu föreslagna bestämmelser behövas. Det enda stadgande jag känner till om organisters aflöning är 24 kap. 30 § kyrkolagen, der det heter, att »organisten väljes af kyrkoherden och församlingen, som honom lönar, alt som the theröfver kunna förenas» o. s. v.; men efter hvilka grunder han skall aflönas eller om han skall få någon lön alls, derom finnes intet bestämdt. För öfrigt finnes prejudikat derpå, att presterskapet blifvit alldeles befriadt från att betala någon lön till organisten, ehuru i nyss nämnda paragraf står, att han skall aflönas af kyrkoherden och församlingen gemensamt.

Särskildt för församlingarne på landet, der klockare- och organisttjänsterna oftast upprätthållas af en och samma person, tror jag att det skulle vara särdeles fördelaktigt, om organistlönen nu bestämdes samtidigt med klockarelönen.

Då jag särskildt tager hänsyn till de stora fordringar, som gällande stadganden lägga på hvar och en som skall taga organistexamen, vare sig detta nu sker vid Musikaliska akademien eller annorstädes enligt gällande bestämmelser, så tror jag att billigheten fordrar, att äfven organisternes löner varda i den närmaste framtiden reglerade. Dessa fordringar äro nemligen så stora, att jag icke tror det vara möjligt för någon yngling med huru goda anlag som helst att aflägga en hedrande organistexamen på kortare tid än 5 år, och jag hemställer, om det finnes någon annan lägre civil eller militär tjänsteman, som för sin utbildning behöfver så lång kurs eller har så ringa ersättning för sina uppoffringar, sina kunskaper.

På grund af hvad jag nu nämnt anhåller jag, att i andra punkten efter ordet »särskilda» måtte inskjutas »kyrkliga», hvarigenom punkten skulle få följande lydelse: »att lönen — — — bör beräknas så, att alla offer och afgifter för särskilda *kyrkliga* förrättningar upphöra». Vidare vågar jag föreslå, att efter sjetten punkten måtte insättas en annan ny, så lydande: »att vid samma tillfälle som klockarelönen regleras skall jemväl, der sådant förut ej egt rum, särskild aflöning till organisten, der sådan finnes eller är med klockaretjensten förenad, bestämmas». Detta är ju ej heller något upphäfvande af nu gällande lagbud, men då en ny kyrkolag, såsom vi alla veta, nu är under utarbetande och kommer att framläggas till näst sammankommande kyrkomöte för att antagas, synes mig som om frågan om

klockare- och organistlönernas reglerande icke längre borde i den nya kyrkolagen kvarstå.

Vidare har jag mycket stora betänkligheter emot att — ehuru jag vill lemna församlingen all möjlig frihet i afseende på ordnandet af klockarnes löneförmåner — låta församlingen ensam och utan annan motvigt, än att klockaren eller presten hafva fått rätt att besvära sig öfver kyrkostämmans beslut, bestämma öfver dessa löneförmåner. Denna rätt att besvära sig hafva de redan nu enligt gällande författning angående kyrkostämman. Emellertid tror jag att, på det att icke godtycket äfven efter detta skall vara bestämmande och på det att de, som skola besluta om lönens belopp, må hafva någon grund att rätta sig efter, det torde vara skäl att en opartisk komité tillsattes på förhand, som utredde alla till saken hörande frågor och uppgjorde förslag till aflöning, församlingen dock alltid fritt att bestämma lönens belopp. Om derefter någon skulle besvära sig, hvilket jag för min del icke tror skall komma att särdeles ofta ega rum, så har vederbörande myndighet, hos hvilken klagan föres, något att rätta sig efter vid sakens bedömande. För hvar och en, som har kännedom om huru knapphändigt och oförberedt ärenden kunna behandlas på en kyrkostämman, måste det vara tydligt, att ett sådant sätt eller att så lätt behandla en lönerogleringsfråga, som det Kongl. propositionen förutsätter, torde icke vara lämpligt, helst det skulle blifva lika illa, vare sig den ena eller andra partens rätt förnärmast.

Jag har därför trott, att sjunde punkten i det nu förevarande förslaget borde erhålla följande tillägg och derigenom följande förändrade lydelse: — — — — — »att, innan regleringen af klockarens lön företages till afgörande å kyrkostämman, skall en komité bestående af tre personer utses; hvaraf domkapitlet inom stiftet för vissa församlingar eller distrikt utser en som ordförande, församlingen, eller, der tvänne församlingar hafva en gemensam klockare, (såsom händelsen är på åtskilliga ställen inom Göteborgs och Lunds stift) församlingarne en ledamot, samt klockaren eller den person, som klockaretjensten under ledigheten förrättar, en. Denna komité eger att utreda och framlägga förslag till löneroglering för kyrkostämman, som derefter fattar sitt beslut, hvilket beslut klockaren eller kyrkoherden eller den, som under ledigheten bestrider klockaretjensten eller förvaltar kyrkoherdeembetet i församlingen, må, derest han finner församlingens beslut angående klockarelönens belopp icke öfverensstämma med här ofvan omförmälda grunder eller komiterades förslag, öfver beslutet anföra besvär i den ordning, som för klagan öfver kyrkostämmans beslut i allmänhet är föreskrifven.»

Den af mig sålunda föreslagna komité skall efter mitt förmenande komma att kosta högst litet, och endast den ledamot, som konsistorium skulle förordna, skulle komma i fråga att få ersättning för sitt besvär. Jag vet ingen myndighet, närmare dertill befogad att förordna denne ledamot, än konsistorierna, ehuru jag till och med skulle blifva nöjd, om i stället någon annan utanför stående auktoritet finge ett ord med i laget; hufvudsaken är blott, att en opartisk, utanför stående person, finge rätt att närvara vid utredningen och upp-

görandet af förslag till afföningen; ty i annat fall befarar jag, att ensidigheten och godtycket få allt för mycken öfvervigt, hvilket, liksom de deraf helt säkert härledande rättgångar, bör på förhand till allas fromma förebyggas. Kostnaden för denna ledamots resor skulle betydligt minskas genom att indela stiftet i vissa distrikt. Den af konsistorium förordnade ledamoten skulle sålunda blifva den ende, som finge ersättning för detta uppdrag, och enligt mitt förmenande skulle en församling ej behöfva att för en sådan komité utgifva en gång för alla mera än 20 eller högst 30 kronor. Vinsten deraf vore att alla klagomål, som den ena eller andra sidan kunde hafva att anföra, skulle redan på förhand vara röjda ur vägen, och den eller de myndigheter, som efteråt skola pröfva saken, få något annat att rätta sig efter än parternes ensidiga påståenden.

Dessa äro de få och enkla anmärkningar eller rättare erinringar, som jag velat göra mot den Kongl. propositionen, hvars framläggande jag helsar med glädje, och som jag önskar måtte, efter noggrann pröfning af Lag-Utskottet, vinna Riksdagens bifall. Jag anhåller att detta mitt anförande måtte få åtfölja den Kongl. propositionen vid dess remiss till Lag-Utskottet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, hänvisades den förevarande Kongl. propositionen, äfvensom Herr Jöns Rundbäcks i anledning deraf nu afgifna yttrande, till Lag-Utskottet.

Slutligen hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts proposition i fråga om öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 4, 5, 6, 13 och 14;

Banko-Utskottets memorial N:o 2; och

Lag-Utskottets utlåtande N:o 5.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 1), angående skrifvelse om ändring af 3 kap. 22 § i Fiskeristadgan.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>C. J. Brodén</i>	under	12 dagar från och med d. 18 Febr.
»	<i>O. Jonsson</i>	»	12 » » » 18 »
»	<i>P. E. Andersson</i>	»	5 » » » 18 »
och	» <i>N. Östling</i>	»	9 » » » 25 »

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:
Stats-Utskottets utlåanden:

N:o 15, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

N:o 16, i anledning af Riksdagens år 1877 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1875;

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af en förre Stationsinspektoren Björkelund ådömd skadeersättning till staten;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronohäktesbyggnaden i Alingsås med tillhörande tomt och skogsmark;

N:o 19, i anledning af väckt motion om efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Sara Lisa Danielsdotter;

N:o 20, i anledning af väckt motion om afsöndring af jord från öfverstebostället vid Smålands husarregemente Brevik till byggnadsplats för ett skolhus;

N:o 21, i anledning af väckt motion om beviljande af ett reservationsanslag å 100,000 kronor, att utgå såsom bidrag till uppförande eller förändring af tingshus i domsagor, der Kongl. förordningen den 17 Maj 1872 hädanefter vinner tillämpning;

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Lovisa Maria Hellström; och

N:o 23, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 2), i fråga om förändrad lydelse af § 2 i Kongl. kungörelsen angående förändrade instruktioner för direktorer, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus den 21 Oktober 1864.

§ 8.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, med förslag till förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya Strafflagens införande, och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 16 Februari 1864.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.